

KÜTÜPHANELERİN SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞMEDEKİ ROLÜ

YAZAN : John C. LORENZ

ÇEVİREN : Mehri Gül DEMİRALP

Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü

Eğitim ve öğretim, her ülkede ekonomik ve sosyal gelişmenin iki esaslı unsurudur. Okuma yazma öğreniminden yüksek tahsile kadar tahsilin her devresinde kitaplar, broşür ve dergiler, film ve diğer bütün kütüphane materyeli zaruri ihtiyaçları teşkil eder. Aynı zamanda, ekonomik ve sosyal formasyonda da büyük önem taşırlar. (Sağlık, tarım ve meslekî öğretimde). Kütüphaneler bu öğrenim unsurlarını herkesin istifadesine sunmaya en elverişli vasıtalar ve kültürel rollerinden başka, her ülkenin ekonomik ve sosyal ilerlemesinde esaslı rol oynarlar.

Bu sonuç çeşitli örneklerle açıklanabilir. André Maurois bu konuda sosyal felsefeye başvuruyor: «İnsanlık için en önemli şey, hayatı değiştiren ve kişinin toplumdaki değerini yükselten bu aşma, tutsaklıktan kurtulma ve yeni keşif araçlarını herkesin yararına açık tutmaktır. Bunun tek çaresi de halk kütüphaneleri kurmaktır. İnsanların eşit haklara sahip olduğu, devlet idaresine karıştığı, idareciler üstündeki etkileriyle savaş ve barışa karar veren bir kuvvet yarattıkları bir devirde yaşıyoruz. Çağımızda kamu oyu milletlerin ve dünyanın hayatı üstünde söz sahibi olmuştur.»

Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Odası şu kısa, kelay analizi yapmış: «İyi bir kütüphane bir eğitim yuvasıdır, ve ekonomi hareketlerinin gayesi olan hayat şartlarını düzeltme işine katılır. İnsanlar ne kadar iyi eğitim görürlerse meslekî alanlarında o kadar başarı kazanırlar; bunun sonucu olarak o kadar çok para kazanıp sarfedebilirler.»

Kütüphanelerin ekonomik gelişmedeki önemi uzun zamandır bilinmektedir. 18. yüzyılda Büyük Britanya'da işçiler için kurulmuş, aynı zamanda hem kütüphane hem de konferans merkezi olan «mechanics'institutes» ler vardı. 1849 da kurulan bir «Halk kütüphaneleri millî komitesi» yerel endüstri kolları hakkındaki eserleri toplamaları için bu kurumlara emir veriyordu. «Bundan elde edilecek fayda yalnız genel kültürün artması değil, aynı zamanda şehrin ticaret ve endüstrisinin gelişmesi olacaktı.» Bundan sekiz yıl önce, Birleşik Devletlerde, Boston'lu bir grup genç «Sınıf far-

kını, grup mücadelesini ve milletlerarası düşmanlığı yıkmak için» bir halk kütüphanesi kurulmasına önyak olmuşlardı. Şehrin büyük iş adamları da bu projeye katılmakta gecikmediler.

19. yüzyılda, kütüphaneler lehinde olumlu sosyal ve ekonomik deliller gösterilebilir. İşçiler için yazılmış basit kitaplar en çok istenilenlerdi. Artan ve çoğu okuma yazma bilmeyen şehirli halk, onlara kendi kendine yetişme imkânını veren ve gerçekten bir halk üniversitesi niteliğini kazanan kütüphanelerden faydalanmaya başladılar. Birçok endüstri dalı, köklerini bu kendi kendini yetiştirenlere borçludur.

Büyük Britanya Kimya Endüstrisi Birliği, 1915 te oy birliğiyle, millî önemde bir mesele kabul ederek teknik kütüphaneler kurulması kararına vardı. Bu devreden itibaren, yalnız kütüphaneciler arasında değil, idarî, ticarî, ilmî ve endüstriyel alanlarda da teknik ve ticari kütüphanelere olan ilgi büyüdü. Glasgow ticaret kütüphanesi hakkında bir makalede şunlar yazılıyordu: Dünya pazarlarını elde etmek için girişilecek savaşta, gerekince en emin bilgilerin el altında hazır bulunması zaruridir. Bu bakımdan iyi düzenlenmiş bir ticaret kütüphanesi ve bir danışma bürosunun çok büyük hizmetleri olabilir.

Bir başka İngiliz komitesi, 1917 de ticaret merkezleri kütüphanelerinden, kitap ve ilmî ve teknik dergi koleksiyonlarını ıslâh etmelerini ve iş adamlarıyla tüccarların yararına şu özel danışma bölümlerinin kurulmasını istedi: ticaret ve endüstri (resmî raporlar, ihtisas dergileri ve katalogları, istatistik neşriyat), coğrafya (coğrafya yıllıkları ve fihristler), nakliye ve haberleşme (kılavuzlar, posta kılavuzları, telefon rehberleri), mali ve banka meseleleri (gümrük ve para tarifeleri), ticari ve endüstriyel kanunlar, mali, ticari ve endüstriyel dergiler.

Milletlerin ekonomik ve sosyal hayatları üzerinde tekniğin ve ilmin etkisi arttıkça, araştırmacıların, ilim adamlarının, işçi, idareci ve memurların teknik ve ilmî bir dokümantasyona olan ihtiyaçları da arttı. Bu ihtiyaca cevap verebilmek için kütüphaneleri ıslâh etmek ve geliştirmek gerekecekti.

Birleşmiş Milletler Özel Sermaye Genel Müdürü ve büyük Amerikan iş adamı Paul G. Hoffmann, şu sözlerle kütüphanelerin önemini belirtmektedir: Endüstri, millî hayatımızın diğer bütün bölümlerinde olduğu gibi kütüphanelerimize ve kütüphane hizmetlerini geliştirme ve düzenleme işiyle uğraşanlara çok şey borçludur.

HALK KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ

Görevini hakkıyla yürüten bir kütüphanenin özellik ve nitelikleri nelerdir? Halk kütüphanelerinden herkes faydalanır. Okuyucularına başka yer-

de bulamadığı bilgiyi, eğitim araçlarını temin eder. Örneğin, yabancı dil öğrenenlere kitap temin eder. Çocuklarını doğru beslemek isteyen anneye, ürününü islâha çalışan çiftçiye, bölgenin sulanması konusunda yerli yöneticiye yardımcı olur. Makinalar insan gücünün yerini aldıkça ve daha karmaşıklaştıkça işçinin yeni bilgiler edinmesi gerekmektedir. İşçi, kütüphanelerde makinalar ve yeni teknik ilerlemeler hakkında her türlü bilgiyi bulacaktır. Bunun gibi, serbest meslek sahipleri de yabancı ülkelerde kendi sahalarında ki ilerlemelerden haberdar olabileceklerdir. Kitaplarda ve filmlerde, birçok topluluğun ekonomik ve sosyal problemlerini nasıl çözdükleri ya da çözmeye uğraştıkları görülmektedir. Bu çeşit bilgileri yayarak, kütüphaneler güç, zaman ve para sarfını önlemeğe yardımcı olmaktadır.

Kütüphaneler, eğitim ve öğretim araçlarını elde etmenin, bunları düzenleme ve herkesin yararına hazır bulundurmanın en etkili yoludur. Benjamin Franklin bunun bilincine vardığını, 1728 de bir kütüphane kurarken söylediği şu sözlerle belirtmişti: «Böylece kitaplarımızı bir kütüphane kurarak toplarken, herbirimizin, onları toplu bir şekilde istediğimiz kadar saklamak, hepsine sahipmişiz gibi mümkün olan istifadeyi sağlamak avantajımız olacaktır.»

Bugün de, bütün eğitim ve öğretim yollarının herkese açık olduğu demokrazi prensibi aynı derecede değerli ve önemlidir. Bu önem, özellikle halkın büyük çoğunluğunun öğrenim imkânlarından faydalanamamış olduğu ülkelerde açıkça kendini gösterir. Üstelik bu insanların hükümetlerinin çalışmasında söz sahibi olmayı, hızlı sosyal ve teknik değişimlere ayak uydurmayı bilmeleri gerekmektedir. Çocuklar için okul ve öğretmen eksikliği çelirken yetişkinlerin çoğunluğu için sistemli bir öğrenimden faydalanabilmeleri ihtimali daha azdır. Aslında, bu boşluğun doldurulması da kütüphanelere düşmektedir.

Halk kütüphaneleri koleksiyonları yalnız kitap değil, çeşitli öğretim ve eğitim araçlarını da içine almalıdır. Meselâ: broşürler, dergi, gazete, çeşitli yayın, haritalar, film ve kayıtlar. Bazı kütüphaneler programlı öğretim metodları uygulamakta, bazıları da dinleme ve tartışma seansları düzenlemekte ve bu konuda radyo ve televizyondan faydalanmaktadır. Film, özellikle ekonomik ve sosyal sorunların ortaya konulmasında önemli bir öğrenim aracıdır. Bibliobüsler geri kalmış ve uzak bölgelere yalnız kitap, dergi ve gazete taşımakla kalmamakta, buralara film ve projeksiyon aracı da götürerek halkın eğitim ve öğretim programlarından faydalanmasını sağlamaktadır.

Az gelişmiş ülkelerin ciddi sorunlarından biri kendi dillerindeki yazar, yazı kurulu personeli ve yayın hizmetleri eksikliğidir. Bu durum özellikle yayınların kendine bir pazar bulamamasından doğmaktadır. Bir kü-

tüphanesi ağı, özellikle okul ve üniversite kütüphaneleri, ülke için gerekli ve zorunlu olan böyle bir pazar teşkil edebilir. Meselâ, Amerika Birleşik Devletlerinde, kütüphaneler sayısız ilmi, ekonomik ve sosyal karakterde eser yayını için yeter bir pazardır. Fakat, editörler şimdiye kadar basılmış eserleri ve çeşitli alanlarda hangi yayınların gerekli olduğunu bilmek ihtiyacındadırlar. Kütüphaneler katalogları, bibliyografyaları ve halkın ihtiyaçları konusundaki bilgileriyle editörlere, tutulması gereken yayın seviyesi ve dil konusunda bilgi ve öğüt verebilirler.

Ayrıca, iyi düzenlenmiş bir kütüphane halkın çoğunluğunun günlük olaylardan haberdar olmasında önemli rol oynar. Bu bakımdan, yeni ülkelerde pahalı olan gazete ve dergiler okuma yazma öğrenen halk için de çok faydalıdır. Gazete ve dergiler ekonomik, sosyal ve teknik ilerlemenin öylesine hızlandığı bir dünyada, esaslı bir bilgi kaynağıdır. Kütüphaneler, milli ve milletlerarası bilgi alışverişinde, diğer kütüphanelerde bulunan dokümanları ödünç getirterek hizmet görür, mübadele programları sayesinde kitap koleksiyonları kurmağa yardım ederler. Gazeteci ve yazarlar için bilgi kaynağıdırlar. Son olarak, sanayi maddelerini gösteren yabancı ülke kataloglarıyla ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırır.

General Electric Company'nin idarecilerinden birinin son zamanlarda yayınladığı bir bildiriye, kütüphanelerin pratik yararı şöyle açıklanıyor: Bir fabrika için yer seçiminde bir çok unsurlar gözönüne alınmalıdır. Meselâ : kullanışlı bir saha, nakliye, su ve enerji temini ve hatıra gelebilecek diğer unsurlar. Bizim durumumuzda, üniversite mezunu memur ve mütehasşslarımızın çokluğundan dolayı, modern usullerle işleyen iyi bir kütüphane küçümsenmemesi gereken bir unsurdur.

OKUL, ÜNİVERSİTE VE İHTİSAS KÜTÜPHANELERİNİN ROLÜ

Bu kütüphaneler - diğer bütün halk kütüphaneleri gibi - ekonomik ve sosyal gelişmede önemli rol oynarlar. Okul kütüphaneleri ders kitap ve programlarını tamamlayıcı ve genişletici bir dokümantasyon sağlar. Öğrenci ve öğretmenlerin ilmi, ekonomik ve sosyal aktüaliteyi takibetmelerini temin eder. Öğrencilere, özel çalışmalarında, kaynakları araştırma ve onlardan faydalanma alışkanlığını, okuldan sonra da kütüphaneyi kullanmayı ve ondan yararlanmayı bilen kişiler olmalarını sağlar.

Ekonomik ve sosyal gelişmede, öğrenci ve profesörlerin birinci planda rol oynamaya çağrıldığı az gelişmiş ülkelerde üniversite kütüphaneleri büyük önem taşırlar. Teknik, ekonomik ve sosyal alandaki yeni bilgilerin alınma, uygulanma ve yayılması çoğunlukla üniversite yoluyla olmaktadır. Bu durumda üniversite kütüphanelerinin eksiksiz kitap koleksiyonlarına ve di-

ğer bütün bilgi, araştırma ve kaynak araçlarına sahip olmaları gerekir.

Ticaret ve endüstri toplulukları, yönetim kurulları ve sendikalar, eğer bunun faydasına inanmışlarsa, mühim bir meblağı bir kütüphane kurmak için ayırmalıdır. İlmî, teknik, ticari ve mesleki yayınların bolluğu, ihtisas kütüphanelerini, ilgili müesseselere çalışmalarında gereken bilgileri verebilmek için, en modern sistemleri uygulama yoluna götürmektedir.

Kütüphaneler, teknik ve elektronik araçların kullanılmasıyla, araştırmalarda gerekli bilgilerin temininde şimdiye kadar görülmedik bir hız ve emniyet kazandılar.

Kütüphanelerin, ekonomik ve sosyal gelişmeye gerçek bir fayda getirebilmesi için, sağlam bir şekilde düzenlenmesi ve masraflarının cömertçe karşılanması gerekir. Her ülke, kendi sosyal ekonomik ve kültürel gelişme derecesini göz önünde tutarak kütüphaneler hakkındaki kendi programını çizmelidir. Gerçekten, kütüphanelerin millî hizmetlerinin gelişmesinde yardımcı unsurlar bulunmaktadır.

KÜTÜPHANELERLE İLGİLİ KANUN VE FİNANSMAN

Kütüphaneler konusunda millî bir kanun mutlak bir zarurettir. Bu kanun kütüphane hizmetlerini eksiksik ve etkili kılabilmek için, işleme ve yönetilmesini millî bir açıda düzenlemelidir. Bir kütüphane ağı kurmalı, bu ağ içinde bir merkez kütüphane bulunmalıdır. Merkez kütüphanenin görevi yalnız hükümetin kanun metinleri ve diğer bilgi ihtiyacına cevap vermek değil, aynı zamanda ülkenin diğer kütüphanelerine yardımcı araçlar sağlamak, depo, ve millî bibliyografik merkez olmaktır. Millî Kütüphane milletlerarası kitap ve doküman alışverişi merkezi görevini de yapabilir. Mevcut en etkili kaynaklardan faydalanmayı temin için çeşitli kütüphaneler arasında işbirliğini ve muhabereyi kolaylaştırmalı ve desteklemelidir.

Bir ülkenin yahut bir topluluğun ekonomik ve sosyal gelişmesini etkileyebilmesi için kütüphane hizmetlerinin devlet parasıyla desteklenmesi gerekir. Çeşitli ülkelerdeki hükümet organlarının idari bünyeleri ve mali kaynaklarındaki çok çeşitlilik gözönüne alınırsa en uygun mali kaynaklar konusunda genel ilkeler düzenleyebilmek şüphesiz çok güç olur. Fakat, mademki her derecedeki otoritelerin iyi kütüphane hizmetlerinden faydaları vardır, bu hizmetlere yardım etmeleri çıkarlarıdır ve temenni edilir. Amerika Birleşik devletlerinde kütüphanelerin gelişme hikâyesi de bunu göstermektedir. 19. yüzyıl sonuna kadar bu ülkenin kütüphanelerinin masrafları buldukları yerin mahalli idaresi tarafından karşılanıyordu. Devletin para

yardım programı çok ağır ilerledi. Tesbit ettikleri kurallara cevap verecek kütüphane hizmetleri ve kütüphane personeli durumunu düzenlemek isteyen bazı devletler seviyeyi yükselttiler. Yerli otoriteleri de zorlayarak, hem onların yardımı hem de kendi sağladıkları kredi ile kütüphaneleri islâh yoluna gittiler. 1956 ya kadar Birleşik Devletlerin yarısından azı kütüphanelere para yardımı yapıyordu. O yıl Library Service Act Federal Hükümetten, beş yıl için şehir kütüphanelerine 7.500.000 dolarlık bir kredi açmasını istedi. Bu tarihte yapılan istatistiklere göre bu bölgelerde yaşayan halkın 26 milyonu henüz kütüphane hizmetlerinden hiç yararlanmamışlar, diğer 50 milyonu da yetersiz olan halk kütüphanelerinden şöyle böyle faydalanmışlardı.

Bu millî program halk kütüphanelerinin gelişmesini gözle görülür şekilde hızlandırdı. Beş yılda 36 milyon kişi yeni ve islâh edilmiş kütüphanelerden faydalanabildi. Program, özellikle eyaletlerin yerli otoritelerini uyardı ve harekete geçirdi. Beş yılda devlet ve mahallî idare tarafından halk kütüphanelerine ayrılan kredi % 92 ye ve % 73 e yükseldi. Diğer önemli bir sonuç kütüphane yönetimi ile ilgili servislerin kuvvetlendirilmesidir. İki eyalet te millî plânın uygulanmasına katılabilmek için bu çeşit servisler kurdular. 1956 dan itibaren altı eyalet kütüphanelere yeni yardım programı hazırladılar, diğer üçü bu yardımı çoğalttı. Bu ulusal programın kazandığı başarı öyle büyük oldu ki Kongre, programın bitmesinden bir yıl önce beş yıl daha uzatılmasına karar verdi. Şüphesiz yeni ilerlemeler halkın bütünüyle kütüphanelerden faydalanabilmesi için elzemdir. Hal böyle iken millî bir program, hükümetin bu ilerlemeleri nasıl çabuklaştırdığı ve uyarıcı bir rol oynadığını göstermektedir.

Library Service Act'ın uygulanması hakkında devlet raporları toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesi üzerinde kütüphane hizmetlerinin islâhının olumlu etkisini göstermektedir.

Le Kentuky, bir bibliobus (gezici kütüphane) servisinin öğrencilerin bilgi seviyesini yükseltmeye yardımcı olduğunu haber verirken, eve taşıdıkları kitaplarla ana babalarının bilgilerini de arttırdıklarını ilâve etmektedir. Ekonomik gelişmeyle ilgili olarak Caroline du Sud'un raporu şöyle demektedir: «Kütüphane hizmetlerinin islâhı bölgede ticari ve endüstriyel teşebbüsleri çekmeye yardımcı oldu, hattâ bir bakıma, yeni bir endüstrinin kurulmasına sebep oldu.»

Bu konuda daha birçok örnek verilebilir.

GERÇEK İHTİYAÇLARA CEVAP VEREBİLECEK BİR KÜTÜPHANE AĞI KURULMASI

İyi bir kütüphane ağı, her bölge halkının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kurulmalıdır. Bu durumda, mahallî kitaplıkların eksikliklerini tamamlamak için, bir şahsın ya da bazı kaynak ve kredilerin desteklediği büyük merkez kütüphanelerinden faydalanmak kaçınılmaz bir durumdur. Ayrıca gerekli her yerde kitap depoları ve bibliobus servisleri kurmak şarttır. Merkez kütüphaneleri bölge kütüphanelerine, Millî Kütüphaneye, devlet kışı ve kaynaklarına başvurabilmelidir. Böylece, kütüphaneler ağının her unsuru ülkenin diğer bütün kütüphanelerinden yararlanır. Kütüphane kaynakları her türlü isteği ve soruyu cevaplandırabilmelidir. (Keçilerini nasıl besleyeceğini ya da bir gemi modelini nasıl yapacağını öğrenmek isteyen çocuktan elektronik alanda araştırma yapan mütehassısa kadar.)

İyi bir kütüphane ağı halkın gerçek ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. O halde, kütüphane veya mahallî idareciler bu ihtiyaçların bir listesini çıkarmalıdır. Halk temsilcilerinden kurulu bir konsey veya bir kütüphane kurulu toplumun ihtiyaçlarını tanıma ve tanıma bakımından, kütüphane hareketlerine yön vermede, kütüphanenin halka sağlayacağı faydayı onlara anlatmada ve bu hizmetler için para desteği elde etmede faydalı olabilir. Aynı zamanda kütüphane personelinin toplumun yöneticileri ve sosyal, ticari, kültürel ve dinî gruplarıyla temasta olmaları zorunludur. Bazı kütüphaneler, dikkat ve ilgilerini çekecek kitap, dergi ve broşürleri gönderebilmek için o yerin memur ve idarecilerinin ilgilendikleri konuları tesbit ederler.

Böyle bir metod mahallî idarecilerin bilgilerini arttırarak mükemmel sonuçlar verebilir. İyi bir kütüphane, toplumun yalnız günlük ihtiyaçlarına cevap vermekle yetinmez, ilerideki ekonomik ve sosyal gelişmeyi de önceden görmeye ve imkân nisbetinde uygun okuma materyelini edinmeye çalışır.

KÜTÜPHANE HİZMETLERİNİN PLÂNLANMASI

Bundan önce söylediklerimizden, iyi bir kütüphane ağı kurmada plânlamanın şart olduğu sonucu çıkartılabilir. Böyle bir plânlama millî açıda ele alınmalı ve hükümetin yönetimi ve sorumluluğu altında gerçekleştirilmelidir. Millî Kütüphaneciler Derneğinin ve diğer ilgili derneklerin kütüphane hizmetlerini geliştirme plânına katılmaları da aynı derecede önemlidir.

Millî amaç ve ilkelerin o yerin şartlarına uyması için mahalli bir plânlama zaten gereklidir. Fakat plân yapabilmek için önce her kategorideki kütüp-

hanelerle ilgili istatistikler yapmak, incelemek ve yayınlamak lâzımdır. Kütüphanelerin bugünkü durumu (malî durum, personel, koleksiyonlar, okuyucu sayısı, servisler, vb.) tesbit edilmelidir. Kütüphane idaresinin görevi işte burada ortaya çıkmaktadır. Bir çok yıllarda edinilmiş istatistikler şu önemli soruların cevabını vermektedir: Kütüphanelerden faydalanmada ne gibi değişiklikler görülmektedir? Okuyucuların çoğunluğunu gençler mi yoksa yetişkinler mi teşkil etmektedir? Personele ödenen paranın artması, kitap satınalmada sarfedilecek kredinin azalmasıyla mı sonuçlanmıştır. Kütüphanelerin geliri gideriyle aynı tempoda mı çoğalmaktadır?

Bu istatistikleri diğer millî istatistiklerle de karşılaştırmak gereklidir (nüfus istatistikleri, okul ve üniversite sayısı, gelir seviyesi, iş yapısı, eğitim alanında mahallî ve millî gelirler, vb.) Gelecek on yıldaki nüfus ve ekonomik gelişmeyi gözönünde tutarak, kütüphanelerin personel kitap ve diğer araç ve gereç ihtiyacı mümkün olduğu kadar hesaplanabilmelidir.

Plânlama konusunda bir başka önemli ölçü, materyel, okuyuculara verilecek hizmet, personel, koleksiyonların öğütlenmesi ve bakımı, donatım gibi kütüphane hizmetlerinin düzenlenmesi ve yönetimine uygulanabilir ve değerleri deneme ile tesbit edilmiş ilke ve kuralların, başka bir deyimle kütüphaneler için millî normların hazırlanmasıdır. Bu ilkeler, gözönüne alınan hizmetlerin masrafı karşılanıyorsa, özellikle yetkili millî otoritelere faydalı olacaktır. Kütüphane masraflarının başlıcaları şunlardır: aylık ve ücretler, kitap ve diğer materyelin satın alınması, yeni teşebbüsler çeşitli araç ve gereç satınalma, donatım ve seyahat masrafları ve diğer masraflar. Bu masraflar bir memleket içinde bile bölgeler halkının menfaatine göre çeşitlenecektir. Farklı büyüklükte kütüphaneler için bütçe örneklerini içine alan bir kılavuzdan faydalanma yoluna gitmelidir.

Plânlamanın müteakip safhası kütüphanelerle ilgili istatistiklerle istenen en az kütüphane hizmetinin karşılığı norm ve masrafın karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma personel, materyel ve para yetersizliğini ve kütüphanelerin ülkenin sosyal ve ekonomik gelişmesine gerçekten yardımcı olabilme çarelerini ortaya koyacaktır. Kütüphane hizmetlerinin, elde bulunan istatistik esaslara ve verilere göre ve bu hizmet karşılığı istenen en az masraf ve normlar gözönüne alınarak örgütlenmesi konusunda herhangi bir sorumluluğu olan bölgesel ve yerel otoriteler tarafından da aynı değerlendirme yapılmalıdır.

Yeni ve az gelişmiş ülkeler çoğunlukla, bir plânlama için gereken verilere sahip değildirler. Başlangıçta, bu ülkelerin mevcut durumlarında alınacak kanunî ve idarî tedbirlerin, konulacak ilkelerin, bulunacak kredilerin öneminin belirmesi için millî bir anket yapmaları gerekir. Böyle anketler kü-

tüphane hizmetlerini uygun bir seviyeye getirmek için gerekli tedbirlerin önem sırasını gösterir. Örneğin, yeni kütüphanelerin kurulması, bu kütüphanelerin ihtiyacı olan malzemeyi temin edecek bir yayın bürosunun kurulmasını gerektirebilir. Anket, kütüphanelere diğer materyel kaynaklarını da gösterir. Şüphesiz şunu açıklamak yerinde olur: kütüphanelerin gelişmesi, mutlaka o bölgenin karşılayamayacağı pahada bir bina inşasını gerektirmez. Başlangıçta, kütüphaneyi, toplumun bir başka merkezinde açmak daha pratik bir sonuç verir. En lüzumlu materyeli temin etmek uygundur. (Ziraat ve diğer mahallî problemler üzerine eserler, okuma yazmayı yeni öğrenenler için broşürler, vb.)

Plân, şehir kütüphaneleri ile Devlet ve Millî Kütüphane arasındaki bağları da belirtmelidir. Anket neticesi çıkacak ve üzerinde itinayla çalışılacak bir başka sorun kütüphaneci yetiştirme sorunudur. Çeşitli yetiştirme imkânları düşünülebilir. (Kurslardan üniversite seviyesinde öğrenime kadar). Sınırlı imkânları olan ve az sayıda kütüphanesi olan bir ülkede başlangıç için, kütüphanelerin gelişebileceği bölgelerde devlet yardımı ile hazırlanan pilot projeler uygulanmalıdır. Düşünülerek hazırlanmış bir plânı zaman kaybetmeden yürütmek esastır.

Kütüphanelerin geliştirilmesi plânına, her alanda etkili olabilecek kütüphane hizmetlerinin ekonomik ve sosyal gelişmedeki rolünün küçümsenmeyeceği gerçeğine dayanarak girilebilir. Genellikle, kütüphanelerin verebileceği imkânların değeri henüz yeteri kadar anlaşılmamıştır. Ekonomik ve sosyal gelişmenin icabettirdiği bilgi ve yetişmiş, bilgili personel ihtiyacının artmasındaki hızlı ilerleme ile kütüphaneler her ülkede lâıyk olduğu yeri alacaktır.